

УНИВЕРЗИТЕТ ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА У НОВОМ САДУ

НАЗИВ ФАКУЛТЕТА

ОБРАЗАЦ ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

-обавезна садржина-

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовao комисију</p> <p>Одлуком Наставно-научног већа Правног факултета за привреду и правосуђе број <u> </u>/<u> </u>-<u> </u> од 01.03.2021. године, одређена је Комисија за оцену докторске дисертације за јавну одбрану Александре Петровић под називом „Ефекти примене законске регулативе на спречавање саобраћајних деликата у Републици Србији“. Докторска дисертација је пријављена.</p>
<p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:</p> <ul style="list-style-type: none">– проф. др Мирко Кулић, редовни професор, кривичноправна и јавноправна ужа научна област, изабран у звање редовног професора 7.6.2012. године на Правном факултету за привреду и правосуђе Универзитета Привредна академија у Новом Саду, где је запослен, ментор и члан Комисије.– доц. др Јоко Драгојловић, доцент, кривичноправна ужа научна област, изабран у звање 18.11.2016. године на Правном факултету за привреду и правосуђе Универзитета Привредна академија у Новом Саду, где је запослен, председник Комисије;– проф. др Младен Добрић, ванредни професор, ужа научна област друмски саобраћај и транспорт, изабран у звање 27.2.2020. године на Факултету за економију и инжењерски менаџмент Универзитета Привредна академија у Новом Саду, где је запослен, члан Комисије;
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Александра (Радојко) Петровић</p> <p>2. Датум рођења, општина, Република: 17.05.1985. године, Косовска Митровица, Република Србија</p> <p>3. Претходно стечено звање (датум и место одбране): дипломирани правник, 22.04.2008. године, Косовска Митровица</p> <p>4. Научна, односно уметничка област из које је претходно стечено звање: Правна научна област</p> <p>5. Приказ стручних, научних, односно уметничких, радова (по категоријама):</p> <ul style="list-style-type: none">– Петровић, А., Јовановић, Д., Станојевић, П. (2020). Промене броја погинулих у саобраћајним незгодама у Републици Србији. <i>Техника</i>, година LV No.4 ISSN 0040-2176 UDC: 62(062.2)(497.1). (M51)– Petrović, A. (2019). Trends in Traffic Delinquency Rates in the Republic of Serbia. <i>LAW-Theory and Practice</i>, 36(10-12), 45-56. (M51)– Pljakić, M., Petrović, A., Stanojević, P., & Jović, S. (2019). The Examination of Spatial Clusters in the Analysis of Accidents in the Area of Republic of Srpska. <i>VIII International conference „Road Safety in Local Communities“</i>, Banja Luka, October 24-25, 2019. (M33)
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:
<p>„Ефекти примене законске регулативе на спречавање саобраћајних деликата у Републици Србији“</p>

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:
 Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикана и сл.

УВОДНИ ДЕО

УВОД

ТЕОРИЈСКИ И МЕТОДОЛОШКИ ПРИСТУП

1. Предмет истраживања
2. Циљеви истраживања (научни и друштвени)
3. Хипотетички оквир истраживања
4. Примењене методе
5. Структура докторске дисертације

ДЕО ПРВИ

САОБРАЋАЈНИ ДЕЛИКТИ И МЕРЕ ДРУШТВЕНЕ РЕАКЦИЈЕ

Глава 1

УЛОГА ЉУДСКОГ ФАКТОРА У ПРОЦЕСУ ОДВИЈАЊА САОБРАЋАЈА

- 1.1. УЛОГА И ЗНАЧАЈ ДРУШТВЕНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ И БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА НА ПУТЕВИМА
 - 1.1.1. Политика безбедности саобраћаја и казнена политика
 - 1.1.2. Улога међународне заједнице у области безбедности саобраћаја
- 1.2. ЧОВЕК КАО ФАКТОР (НЕ)БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ПУТЕВИМА
 - 1.2.1. Понашање учесника у саобраћају
 - 1.2.2. Грешке човека као учесника у саобраћају
- 1.3. ЧОВЕК КАО ЖРТВА У ПРОЦЕСУ ОДВИЈАЊА САОБРАЋАЈА НА ПУТЕВИМА

Глава 2

НОРМАТИВНИ ОКВИРИ У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ПУТЕВИМА

- 2.1. МЕЂУНАРОДНИ И ЕВРОПСКИ СТАНДАРДИ И ПРЕПОРУКЕ
- 2.2. ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА У ОБЛАСТИ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА НА ПУТЕВИМА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ – ПРАВНИ И СТРАТЕШКИ ОКВИР
 - 2.2.1. Историјски осврт на законску регулативу у области безбедности саобраћаја на путевима
 - 2.2.2. Закон о безбедности саобраћаја на путевима из 2009. године
 - 2.2.3. Садржај Закона о безбедности саобраћаја на путевима и најзначајније новине
 - 2.2.4. Остали прописи који чине правни оквир безбедности саобраћаја на путевима
 - 2.2.5. Стратешки оквир безбедности саобраћаја Републике Србије
 - 2.2.5.1. Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије за период од 2015–2020. године
 - 2.2.5.2. Акциони план безбедности саобраћаја на путевима

Глава 3

САОБРАЋАЈНИ ДЕЛИКТИ

- 3.1. КАРАКТЕРИСТИКЕ САОБРАЋАЈНИХ ДЕЛИКАТА
- 3.2. КРИМИНОЛОШКИ АСПЕКТ САОБРАЋАЈНИХ ДЕЛИКАТА
 - 3.2.1. Феноменологија и етиологија саобраћајних деликата
 - 3.2.2. Саобраћајне незгоде као вид манифестације саобраћајних деликата
- 3.3. КАЗНЕНО-ПРАВНИ АСПЕКТ САОБРАЋАЈНИХ ДЕЛИКАТА
 - 3.3.1. Саобраћајни прекршаји
 - 3.3.2. Кривична дела против безбедности јавног саобраћаја
 - 3.3.2.1. Угрожавање јавног саобраћаја (члан 289 КЗ-а)
 - 3.3.2.2. Угрожавање саобраћаја опасном радњом и опасним средством (члан 290 КЗ-а)
 - 3.3.2.3. Несавесно вршење надзора над јавним саобраћајем (члан 295 КЗ-а)
 - 3.3.2.4. Непружање помоћи лицу повређеном у саобраћајној незгоди (члан 296 КЗ-а)
 - 3.3.2.5. Тешка дела против безбедности јавног саобраћаја (члан 297 КЗ-а)

Глава 4

САОБРАЋАЈНИ ДЕЛИНКВЕНТИ И ДЕТЕРМИНАНТЕ ДЕЛИНКВЕНТНОГ ПОНАШАЊА

- 4.1. УНУТРАШЊЕ (ЕНДОГЕНЕ) КАРАКТЕРИСТИКЕ
 - 4.1.1. Темперамент
 - 4.1.2. Карактер и карактерне особине
 - 4.1.3. Емоције
 - 4.1.4. Интелигенција
 - 4.1.5. Ставови према безбедности саобраћаја
 - 4.1.6. Склоности и навике
- 4.2. СПОЉАШЊЕ (ЕГЗОГЕНЕ) КАРАКТЕРИСТИКЕ
 - 4.2.1. Вожња под утицајем алкохола

- 4.2.2. Умор
- 4.2.3. Психоактивне супстанце
- 4.3. СОЦИОДЕМОГРАФСКЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ
 - 4.3.1. Пол
 - 4.3.2. Старосно доба
 - 4.3.3. Возачко искуство
 - 4.3.4. образовање
 - 4.3.5. Брачни статус
 - 4.3.6. Остале социодемографске карактеристике

Глава 5

МЕРЕ ДРУШТВЕНЕ РЕАКЦИЈЕ И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА СПРЕЧАВАЊЕ САОБРАЋАЈНИХ ДЕЛИКАТА

- 5.1. ПРЕВЕНТИВНЕ МЕРЕ
- 5.2. РЕПРЕСИВНЕ МЕРЕ
 - 5.2.1. Санкције за саобраћајне прекршаје
 - 5.2.2. Санкције за кривична дела против безбедности јавног саобраћаја
- 5.3. УТИЦАЈ МЕРА ДРУШТВЕНЕ РЕАКЦИЈЕ НА СПРЕЧАВАЊЕ САОБРАЋАЈНИХ ДЕЛИКАТА
 - 5.3.1. Утицај примене законске регулативе у саобраћају на промену понашања учесника у саобраћају
 - 5.3.2. Утицај примене законске регулативе у саобраћају на противправна понашања учесника у саобраћају
 - 5.3.3. Утицај примене законске регулативе у саобраћају на спречавање саобраћајних незгода
 - 5.3.4. Утицај кампања и промоција на безбедност саобраћаја

ДЕО ДРУГИ

ИСТРАЖИВАЊЕ ЕФЕКТА ПРИМЕНЕ ЗАКОНСКЕ РЕГУЛАТИВЕ НА СПРЕЧАВАЊЕ САОБРАЋАЈНИХ ДЕЛИКАТА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

1. ОГРАНИЧЕЊА ИСТРАЖИВАЊА
2. ЕФЕКТИ ПРИМЕНЕ ЗАКОНСКЕ РЕГУЛАТИВЕ НА ПРОМЕНУ ПОНАШАЊА, СТАВОВА И НАВИКА УЧЕСНИКА У САОБРАЋАЈУ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ
 - 2.1. Исази експерата о утицају законске регулативе на промену понашања, ставова и навика учесника у саобраћају у Републици Србији
 - 2.2. Резултати емпиријских истраживања о утицају законске регулативе у области саобраћаја на промену ставова учесника у саобраћају у Републици Србији
 - 2.3. Статистички подаци о саобраћајним прекршајима у Републици Србији
 - 2.3.1. Врсте саобраћајних прекршаја према појавним облицима у Републици Србији
 - 2.4. Статистички подаци о саобраћајним незгодама у периоду од 2010. до 2019. године у Републици Србији
 - 2.4.1. Врсте саобраћајних незгода према последицама у Републици Србији
 - 2.5. Статистички подаци о броју погинулих лица у саобраћајним незгодама у Републици Србији у периоду од 2010. до 2019. године
3. ЕФЕКТИ ПРИМЕНЕ ЗАКОНСКЕ РЕГУЛАТИВЕ У ОБЛАСТИ САОБРАЋАЈА НА СПРЕЧАВАЊЕ САОБРАЋАЈНИХ КРИВИЧНИХ ДЕЛА
 - 3.1. Исази експерата о утицају законске регулативе на смањење броја извршених саобраћајних кривичних дела у Републици Србији
 - 3.2. Статистички подаци о саобраћајним кривичним делима у периоду од 2010. до 2019. године **Error!**
Bookmark not defined.
 - 3.2.1. Број саобраћајних кривичних дела у периоду од 2000. до 2019. године
 - 3.2.2. Врсте извршених кривичних дела против безбедности јавног саобраћаја у Републици Србији у периоду од 2010. до 2019. године
4. УТИЦАЈ УНУТРАШЊИХ, СПОЉАШЊИХ И СОЦИОДЕМОГРАФСКИХ КАРАКТЕРИСТИКА НА БЕЗБЕДНО ПОНАШАЊЕ У САОБРАЋАЈУ
 - 4.1. Утицај унутрашњих (ендогених) карактеристика на безбедно понашање учесника у саобраћају
 - 4.2. Утицај спољашњих (егзогених) карактеристика на безбедност саобраћаја у Републици Србији
 - 4.2.1. Алкохолисано стање
 - 4.2.2. Умор
 - 4.2.3. Психоактивне супстанце
 - 4.3. Социодемографске карактеристике саобраћајних делинквената у Републици Србији
 - 4.3.1. Пол
 - 4.3.2. Старосно доба
 - 4.3.3. Возачко искуство
 - 4.3.4. Остале социодемографске карактеристике
5. УСКЛАЂЕНОСТ ЗАКОНСКЕ РЕГУЛАТИВЕ У ОБЛАСТИ САОБРАЋАЈА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ СА МЕЂУНАРОДНИМ СТАНДАРДИМА И ПРЕПОРУКАМА
 - 5.1. Измене и допуне Закона о безбедности јавног саобраћаја на путевима Републике Србије у периоду 2010–2019. године
 - 5.2. Измене и допуне Кривичног законика Републике Србије у делу који се односи на кривична дела против безбедности јавног саобраћаја на путевима у периоду од 2010. до 2019. године
6. СТРУКТУРА ПРИМЕЊЕНИХ ПРЕВЕНТИВНИХ И РЕПРЕСИВНИХ МЕРА У СУЗБИЈАЊУ САОБРАЋАЈНЕ ДЕЛИНКВЕНЦИЈЕ У

РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ У ПЕРИОДУ ОД 2010. ДО 2019. ГОДИНЕ

6.1. Ефикасност и структура превентивних мера у области безбедности саобраћаја у Републици Србији

6.1.1. Јавне промоције и кампање о безбедности саобраћаја спроведене у периоду од 2010. до 2019. године у Републици Србији

6.2. Ефикасност и структура репресивних мера у сузбијању саобраћајне делинквенције у Републици Србији у периоду од 2010. до 2019. године

6.2.1. Структура изречених санкција за саобраћајне прекршаје у периоду од 2014. до 2019. године у Републици Србији

6.2.2. Структура кривичних санкција изречених за саобраћајна кривична дела у периоду од 2010. до 2019. године у Републици Србији

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

ЦИТИРАНА И КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

ПРЕГЛЕД ТАБЕЛА, СЛИКА И ГРАФИКОНА

ПРИЛОЗИ

Број страница **307**

Број основних поглавља **9**

Број референци **251**

Број табела **27**

Број слика **10**

Број графикона **15**

Број прилога **4**

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

Тема дисертације усмерена је на истраживање утицаја примене законске регулативе на спречавање саобраћајних деликата као негативне појаве у друштву, којима се угрожава безбедност саобраћаја на путевима у Републици Србији. Истраживање саобраћајних деликата, укључује и сазнања из других научних области о саобраћајном делинквенту, његовом делу, узроцима и појавним облицима саобраћајне делинквенције. Сумирање сазнања, путем синтетичког метода, дао је већи значај истраживању и већу тежину и значај изведеним закључцима, јер парцијални приступи нису у могућности да објасне целину посматране појаве – саобраћајне деликте у целокупној њиховој комплексности. Осим тога, у раду су анализирани резултати емпиријских истраживања о ефектима примене законских мера на спречавање саобраћајних деликата у другим земљама.

Структуру докторске дисертације чине следеће целине:

- уводни део – увод, теоријски и методолошки приступ;
- део први – саобраћајни деликти и мере друштвене реакције;
- део други – истраживање ефеката примене законске регулативе на спречавање саобраћајних деликата у Републици Србији и
- закључна разматрања.

Уводни део докторске дисертације састоји се од увода и теоријског и методолошког приступа.

У *Уводу* се указује на специфичности проблема истраживања – саобраћајне делинквенције као масовне друштвене појаве и разноврсним приступима савременог друштва у спречавању саобраћајне делинквенције. Изложени су подаци о последицама саобраћајних деликата уз навођење мера, које се у оквиру законске регулативе предузимају, како би се утицало на спречавање саобраћајне делинквенције. У том смислу истакнути су улога и значај политике сузбијања саобраћајних деликата путем превентивних мера, али и значај репресивних мера које се предузимају у овој области.

У оквиру *Теоријског и методолошког приступа* ближе су одређени предмет (проблем) истраживања, научни циљеви и друштвена и научна оправданост предмета истраживања, методе које су коришћене у истраживању, као и кратак преглед структуре докторске дисертације. На тај начин предмет истраживања у дисертацији је месно и временски уоквирен, постављене су општа, посебне и појединачне хипотезе, три нивоа научног циља и методе које су примењене током истраживања

Први део докторске дисертације носи назив: *Саобраћајни деликти и мере друштвене реакције*. У питању је обимна целина која обухвата анализу различитих аспекта проблема саобраћајне делинквенције и делинквената, као и законске регулативе у области безбедности саобраћаја, мера друштвене реакције и њиховог утицаја на спречавање саобраћајних деликата. Ова целина обухвата пет глава.

У првој глави – *Улога људског фактора у процесу одвијања саобраћаја* – истиче се да човек у процесу

одвијања саобраћаја има троструку улогу. Човек као члан друштвене заједнице, уређивањем правила понашања у саобраћају и спровођењем законске регулативе, утиче на спречавање саобраћајних деликата. Са друге стране, човек својим небезбедним понашањем у саобраћају у највећој мери доприноси настанку саобраћајних деликата. На крају прве главе се говори о улози човека као жртве у процесу одвијања саобраћаја и потреби предузимања мера и акција на међународном и националним нивоима, у циљу унапређења нормативног оквира у области безбедности саобраћаја.

Друга глава – *Нормативни оквири у области безбедности саобраћаја на путевима* – посвећена је приказу међународних стандарда и препорука у области безбедности саобраћаја. Потом је анализирана законска регулатива у области безбедности саобраћаја у Републици Србији. Посебна пажња усмерена је на нова решења прописана у Закону о безбедности саобраћаја на путевима. У оквиру ове главе анализирани су остали правни прописи и стратешка документа у овој области, као и организација безбедности саобраћаја у Републици Србији.

Кандидаткиња истиче да нормативни оквир којим се регулише одвијање саобраћаја зависи од бројних специфичности саобраћаја на путевима и услова у којима се он одвија. Саобраћај на путевима се одвија на ограниченој уској површини, коју под истим условима може користити велики број учесника у саобраћају, практично целокупна популација. Регулисање међуљудских односа, стања и понашања у саобраћају на путевима треба да омогући избегавање колизија, конфликта и отклањања супротних интереса и других опасности, у циљу стварања услова за што рационалније, економичније и безбедније савлађивање простора, услед чега посебан значај у оквиру саобраћајног права има регулисање безбедности друмског саобраћаја. Нормативним регулисањем, уз поштовање прописа о безбедности саобраћаја на путевима, саобраћајне незгоде је могуће спречити, а материјалне штете умањити. Дакле, правне норме о правилима понашања у саобраћају имају веома важну улогу у спречавању саобраћајних деликата. У нашем правном систему готово све норме којима се регулишу ови друштвени односи предвиђене су у области прекршајног права, а посредно путем бланкетности кривичноправних норми преносе се и у сферу кривичног права. Отуда произилази и кривичноправни значај анализирања законске регулативе у области безбедности саобраћаја, као споредног кривичног законодавства.

Посматрано из угла безбедности саобраћаја, основни циљ сваке државе треба да буде успостављање таквог заштитног система, који ће имати дугорочне ефекте у смањењу броја извршених саобраћајних незгода и њихових последица. Стварање услова за успешан и ефикасан напредак у овој области друштвеног живота захтева стратегијско и систематично деловање, јер ефикасност политике безбедности саобраћаја зависи од добро осмишљеног и реализованог система заштите. У том смислу, политика управљања безбедношћу саобраћаја има непосредан утицај на криминалну политику у борби против саобраћане делинквенције. Ове две политике се међусобно прожимају и чине јединствени систем са нераскидивим везама. У складу са наведеним, могло би се рећи да већи успех на пољу управљања безбедношћу саобраћаја значи већа безбедност, а мање кршења саобраћајних прописа, самим тим и смањење броја саобраћајних деликата. Реформа саобраћајних прописа у Републици Србији означила је почетак стратешког деловања на пољу управљања безбедношћу саобраћаја. Примена саобраћајних прописа дефинисана је као поље активности, чији је циљ контрола понашања корисника путева, кроз превентивно и репресивно деловање у циљу утицања на безбедно и ефикасно одвијање саобраћаја. Пре свега, спровођењем саобраћајних прописа настојало се деловати превентивно на потенцијалне извршиоце саобраћајних деликата. Познато је да се широким лезом мера друштвене реакције може ефикасније утицати на спречавање саобраћајних деликата. Зато је битно постићи оптимум превентивних мера, чијом применом се спречава вршење саобраћајних деликата, а репресивним мерама постићи оптимум одвраћања потенцијалних извршилаца од вршења саобраћајних деликата, те утицати на делинквенте да не врше поново кривична дела. Заштита и сигурност у саобраћајном процесу се посматра са различитих становишта, као мултидисциплинарни скуп утицаја на човека током његовог учествовања у саобраћају, те се не могу сврстати у једну научну дисциплину. Оне су зависне од технике и технолошког процеса у појединим економским и друштвеним делатностима, па се морају сагледати и из техничког, економског, социјалног и друштвеног угла са циљем да се што сигурније, рационалније и делотворније превезу људи и роба са једног места на друго, а да се при томе сачувају животи и здравље учесника у саобраћају.

У трећој глави – *Саобраћајни деликти* – пажња је усмерена на анализирање специфичности саобраћајних деликата које утичу на креирање политике спречавања саобраћајне делинквенције. Посебно су изложени криминолошки аспекти саобраћајних деликата и указано је на дефиницију и карактеристике саобраћајних незгода као облика манифестације саобраћајних деликата. У другом делу ове главе изложени су казнено-правни аспекти саобраћајних деликата. Имајући у виду да човек као физичко лице подлеже прекршајној и кривичној одговорности, посебна пажња посвећена је нормативном уређењу, врстама и карактеристикама саобраћајних прекршаја и кривичних дела против безбедности јавног саобраћаја на путевима.

Саобраћајни деликти као масовна, негативна појава, представљају индивидуални чин противправног понашања у саобраћају. У феноменолошком смислу сврставају се у специфичну врсту преступништва. Та специфичност се огледа у криминолошком аспекту (феноменологији и етиологији), казнено-правном аспекту (кривична дела и прекршаји) и пенолошком аспекту, а посредно се изражава и у самом називу ове врсте делинквентног понашања – саобраћајна делинквенција. Ефикасна заштита друштвених вредности у саобраћају представља сложен задатак, који се заснива на анализи феноменологије и етиологије саобраћајне делинквенције, као масовне негативне појаве у друштву. Ефикасност тог настојања, зависна је од темељног познавања појаве,

њених битних карактеристика, као и односима са другим додирним појавама. Спознаја саобраћајних деликата у сложеном бићу свог тоталитета, подразумева рашчлањивање његове основне садржине и битних својстава, нарочито оних, карактеристичних за поједине врсте саобраћајних деликата. Овакав приступ проблему истраживања јасно усмерава у које научно подручје, по природи ствари, треба сместити полазно разматрање о саобраћајним деликтима. Реалитет ове појаве у сфери делинквентног, нарочито криминалног понашања, мора пре свега да буде размотрен на нивоу феноменолошких и етиолошких карактеристика које чине јединствену целину. Ти услови опредељују системско смештање предмета анализе у научно подручје криминологије. У наведеном опису саобраћајни деликти су по редоследу први објект научног подручја криминологије саобраћаја. Овом логиком тај појам добија и одговарајуће место у другим наукама казненог права, а затим и у конкретном позитивном законодавству, те у пракси. Од крајњег резултата целокупног опсега сазнања, заснованог на темељној анализи садржаја битних карактеристика ове реалне појаве – саобраћајног деликта, зависи и делотворност система казнено-правне заштите, односно конкретне прилагођености садржине одредби материјалног и процесног права (кривичног и прекршајног), као и одредби о санкцијама, нарочито о извршењу санкција изречених за саобраћајне деликте.

У четвртој глави – *Саобраћајни делинквенти и детерминанте делинквентног понашања* – истакнут је значај мултидисциплинарног приступа изучавању личности делинквента, који се огледа у проучавању бројних утицајних фактора који доводе или могу довести до делинквентног понашања. Разматрање ендогених, егзогених и социодемографских карактеристика саобраћајних делинквента од значаја је за одабир мера чијим предузимањем би се могли отклонити узроци делинквентног понашања. Кандидаткиња истиче да специфичности саобраћајне делинквенције, као посебног вида преступничког понашања, произилазе и из карактеристика саобраћајних делинквената. Говорећи о етиологији саобраћајних деликата, односно о криминогеним факторима, истакнуто је да у највећем броју случајева узрок саобраћајне незгоде лежи у човеку. У криминолошким истраживањима узрока саобраћајне делинквенције, посебно је значајно утврдити карактеристике личности учесника у саобраћају, које проузрокују понашања која одступају од друштвено пожељних. Указано је на оне карактеристике учесника у саобраћају (црте личности, демографске карактеристике, ставове, навике), које воде у социјално девијантна понашања и вршење саобраћајних деликата. Значај проучавања ових карактеристика огледа се у њиховом коришћењу за проналажење адекватних мера како би се утицало на промену понашања учесника у саобраћају у циљу спречавања саобраћајне делинквенције.

У науци не постоји јединствено схватање о заједничким карактеристикама саобраћајних делинквената, упркос постојању многобројних типологија. Шта више, стиче се утисак да су код овог облика делинквенције, типологије додатно релативизирани. На ово упућује чињеница да у свакодневном животу у саобраћају учествује највећи део популације једне заједнице, те да се, како у улози делинквента, тако и у улози жртве саобраћајних деликата, може наћи било који грађанин, односно учесник у саобраћају. Због масовности ове негативне друштвене појаве се много теже могу уочити карактеристике које на индивидуалном нивоу утичу на делинквентно понашање. Човека као субјекта извршења саобраћајног деликта карактеришу бројне специфичности, које се огледају кроз карактерне црте, темперамент, тренутна осећања, мотиве, циљеве интересе, односно бројне социолошке, спољне, социогене предиспозиције, итд. У том смислу, пре се могу посматрати детерминанте делинквентног понашања, кроз њихову корелацију са предиспозицијом за вршење саобраћајних деликата. Сумирањем резултата досадашњих истраживања могу се уочити оне особине, које су чешће и типичније код саобраћајних делинквената од неких других, и које утичу на (не)безбедно понашање учесника у саобраћају. Дакле, могу се донекле, али никако у потпуности, објаснити механизми понашања саобраћајних делинквената.

У петој глави – *Мере друштвене реакције и њихов утицај на спречавање саобраћајних деликата* – анализиране су превентивне и репресивне мере, које су предвиђене у нашем законодавству у циљу спречавања и сузбијања саобраћајних деликата. У том смислу, посебно су обрађене мере безбедности саобраћаја као примарне превентивне мере и указано је на њихов значај и ефекте. Анализиране су репресивне мере и новине у систему прекршајних санкција које се изричу за саобраћајне прекршаје. Након тога, разматран је систем кривичних санкција са посебним освртом на алтернативне кривичне санкције прописане Кривичним закоником. У оквиру другог дела ове главе изложени су резултати истраживања о утицају мера друштвене реакције на спречавање саобраћајних деликата, на основу искустава других земаља. На крају ове главе указано је на значај јавних промоција и кампања у подизању нивоа свести о безбедности саобраћаја и саобраћајне културе у једном друштву.

Политика спречавања саобраћајних деликата, као и свака криминална политика, мора у себи садржати стратешка опредељења са конкретним и јасно одређеним циљевима, који се планирају постићи на овом пољу. Реализација постављених циљева захтева коришћење адекватних „алата“, којима се намеравају остварити жељени ефекти. Први корак за успех у сузбијању саобраћајних деликата је настојање да се искористи све што је о тој појави познато. Иако политика сузбијања саобраћајних деликата нужно користи сазнања из других наука и научних дисциплина, она развија и сопствене методе и начела. На тај начин „легитимише“ се као кровна научна дисциплина, обједињујући све познато о деликту и делинквентном понашању, у распону од узрока до ефикасног сузбијања делинквентног понашања. У истраживању ефикасности законске регулативе у спречавању саобраћајних деликата, полази се од следећих спознаја: да је саобраћај у наглом развоју, да је улога људског фактора одлучујућа и да је организација друштвеног механизма незадовољавајућа, што се уочава из обима и последица саобраћајних деликата. Два су темељна подручја деловања законске регулативе која захтевају истраживање ефикасности. То су мере друштвене реакције превентивног карактера, које су веома важне у спречавању саобраћајних деликата и њихових последица, а предвиђене су у оквиру прописа о безбедности саобраћаја, као и мере друштвене реакције

репресивног карактера, усмерене на сузбијање саобраћајних деликата, путем санкционисања кажњивих понашања у саобраћају, које су предвиђене у казнено-правним одредбама ЗоБС-а, осталим саобраћајним прописима, прекршајним и кривичним законодавством.

Специфичност политике сузбијања саобраћајне делинквенције огледа се у потреби очувања процеса одвијања саобраћаја, уз што мање страдања у саобраћају као негативних последица одвијања саобраћаја. У контексту овог питања, политика безбедности саобраћаја постала је нераздрвојни део класичне криминалне политике сузбијања саобраћајне делинквенције. Самим тим, у „корпус“ класичних мера криминалне политике, које су се у овом случају показале као недовољне, уводе се мере безбедности саобраћаја, превасходно превентивног карактера. Може се рећи да мере безбедности саобраћаја представљају саставни и нераздрвојни део политике спречавања саобраћајне делинквенције. Животна реалност захтева да садржај ових активности буде хуманији, уз смањење репресивног деловања.

У другом делу – Истраживање ефеката примене законске регулативе на спречавање саобраћајних деликата у Републици Србији – представљени су и анализирани резултати истраживања. На основу постављеног хипотетичког оквира резултати истраживања су изложени у складу са идентификованим индикаторима уз појединачне хипотезе.

Кандидаткиња наводи да је истраживање у оквиру израде докторске дисертације је спроведено у току 2020. године. Након навођења ограничења истраживања представљен су резултати истраживања. Предметом истраживања обухваћена је значајна просторна и временска димензија. Резултати истраживања су представљени за десетогодишњи период од 2010. године (почетак примене ЗоБС-а) до 2019. године и обухватају податке о саобраћајним деликтима физичких лица на територији Републике Србије. За упоредну анализу података о саобраћајним деликтима (пре и после примене ЗоБС-а), коришћени су подаци за период 2000–2009. године. Кроз истраживање су детаљно анализирани различити параметри, који се односе на саобраћајне деликте (прекршаје и кривична дела), како би се на систематичан и свеобухватан начин сагледали ефекти примене законске регулативе на спречавање саобраћајних деликата.

Резултати представљени у истраживачком делу обухватају:

- анализу статистичких података о саобраћајним деликтима, из евиденција надлежних институција Републике Србије (Агенција за безбедност саобраћаја, Прекршајни апелациони суд, Врховни касациони суд, Министарство правде – Сектор за правосуђе и Републички завод за статистику);
- анализу исказа експерата добијених путем упитника и
- анализу исказа у литератури и резултата емпиријских истраживања.

Резултати истраживања су приказани логичким следом и у складу са принципом једноставности, чиме се тежило омогућавању праћења резултата како стручној, тако и широј јавности. Ради боље прегледности коришћени су табеларни прикази (нумерички приказ дескриптивних показатеља – самостално или у комбинацији са процентуалним приказом); приказ кретања трендова (базних индекса и промена ланчаних индекса); заступљеност испитиваних појава (квота и сл.) и графички прикази (илустрација заступљености испитиваних појава, просечних вредности, трендова, итд.). Табеларни и графички прикази у раду представљају синтезу статистичких података о анализираним појавама, усклађену са потребама истраживања.

На крају дисертације у делу – *Закључна разматрања* – изведени су закључци о општој хипотези, посебним и појединачним хипотезама и изложени предлози *de lege ferenda*.

Закључак о потврђености опште хипотезе изведен је на основу аргументованог навођења чињеничког стања добијеног сумирањем резултата истраживања. Закључак о општој (генералној) хипотези, поткрепљен је резултатима истраживања у оквиру посебних хипотеза. Доказаност посебних хипотеза је даље поткрепљена и резултатима изложеним у оквиру појединачних хипотеза. На тај начин је формирана целовита слика са прегледом аргумената и конкретних резултата, на основу којих је изведен и закључак о доказаности опште хипотезе. У том смислу анализиран је утицај примене законске регулативе на промену понашања, ставова и навика учесника у саобраћају; на смањење броја извршених саобраћајних незгода и саобраћајних кривичних дела у Републици Србији. Осим тога, посебно су анализирани егзогене и социодемографске специфичности саобраћајних делинквената у Републици Србији, као додатни резултати истраживања; усклађеност законске регулативе у овој области са међународним стандардима и препорукама итд.

У делу који се односи на предлоге *de lege ferenda* кандидаткиња образложено наводи неколико предлога описујући у којим правцима би се одредбе кривичног законодавства могле изменити, а у циљу повећања ефикасности примене законске регулативе у спречавању саобраћајних деликата у Републици Србији.

VI ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

У оквиру закључних разматрања, кандидаткиња наводи резултате спроведеног истраживања. На основу добијених резултата донет је закључак да је примена законске регулативе у области саобраћаја у периоду 2010–2019. године, утицала је на смањење броја саобраћајних деликата, броја саобраћајних незгода и броја погинулих лица у саобраћајним незгодама у Републици Србији. Тренд опадања анализираних показатеља показује осцилације по годинама у анализираном периоду, што говори у прилог томе да је за успостављање стабилног система заштите у безбедности саобраћаја потребно наставити са јачањем стратешког и системског деловања у примени законских мера у овој области.

VII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Истраживање је спроведено на систематичан начин уз шире коришћење доступних научних и стручних извора као и разноврсних и обимних статистичких података. Њиме је обухваћена анализа података о броју и врсти саобраћајних деликата у периоду 2010–2019. године, утврђена је корелација између примене „нових“ законских мера у области безбедности саобраћаја и смањења броја извршених саобраћајних деликата и броја погинулих лица у саобраћајним незгодама у Републици Србији. У циљу извођења што веродостојнијих закључака о доказаности постављених хипотеза током истраживања су прикупљени и обрађени бројни подаци, који се односе на: саобраћајне деликте (статистички подаци о саобраћајним прекршајима и кривичним делима против безбедности јавног саобраћаја) и саобраћајне незгоде; статистичке податке о броју погинулих у саобраћајним незгодама; карактеристике саобраћајних делинквената и детерминанте делинквентног понашања; трајање прекршајних и кривичних поступака у којима се суди за саобраћајне деликте; структуру превентивних и репресивних мера (прекршајних и кривичних санкција) итд.

Систематика рада је омогућила потпунији увид у целокупно истраживање. Коришћени методолошки оквир је прилагођен потреби систематског проучавања предметне материје. Рад је добио научну физиономију и вредност оличену у великом броју коришћених референтних извора.

VIII КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ/ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА:

1. Да ли је докторска дисертација/докторски уметнички пројекат написан у складу са образложењем наведеним у пријави теме
Да.
2. Да ли докторска дисертација/докторски уметнички пројекат садржи све битне елементе
Да.
3. По чему је докторска дисертација/докторски уметнички пројекат оригиналан допринос науци, односно уметности
Дисертација представља оригиналан допринос науци јер обрађује специфичну, актуелну и недовољно истражену тему која се односи на истраживање утицаја законске регулативе на спречавање саобраћајних деликата у Републици Србији.
4. Недостаци докторске дисертације/докторског уметничког пројекта и њихов утицај на резултат истраживања
Дисертација нема недостатке који би довели у питање њену аутентичност и научну одрживост.

IX ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене докторске дисертације/докторског уметничког пројекта, комисија предлаже:

Имајући у виду предмет докторске дисертације, садржај и применљивост резултата истраживања, коришћени методолошки приступ, постављене хипотезе, научни и стручни допринос, Комисија предлаже Наставно-научном већу Правног факултета за привреду и правосуђе у Новом Саду да прихвати Извештај о позитивној оцени докторске дисертације кандидаткиње Александре Петровић, под насловом „Ефекти примене законске регулативе на спречавање саобраћајних деликата у Републици Србији“ и предложи Сенату Универзитета Привредна академија у Новом Саду да се исти усвоји и одобри јавна одбрана.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. проф. др Мирко Кулић

2. др Јоко Драгојловић

3. проф. др Младен Добрић

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.